

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i w Unii Europejskiej

DR MARCIN SOCHA

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR JAPOŃSKI

WRZESIEŃ 2022

Państwowy pogrzeb premiera Abe Shinzō

Najważniejszym wydarzeniem we wrześniu był państwowy pogrzeb premiera Abe Shinzō, który wywołał wiele kontrowersji w japońskiej polityce wewnętrznej. Wydarzenie pogłębiło podziały wewnątrz japońskiego społeczeństwa i przyczyniło się do dalszego spadku poparcia dla administracji Kishidy Fumio. Ceremonia pogrzebowa była jednak okazją do organizacji licznych spotkań dyplomatycznych wysokiego szczebla i wzmocnienia więzi japońskiego rządu z sojusznikami w regionie Indo-Pacyfiku.

I. WYDARZENIA SZCZEBŁA CENTRALNEGO

2 września: debata nad rozszerzeniem zdolności obronnych. Japońskie Ministerstwo Obrony opublikowało podsumowanie opinii ekspertów, które pokazuje przytłaczające poparcie dla uzyskania przez Japonię zdolności do wykonania prewencyjnego uderzenia na bazy wroga. Od stycznia 2022 roku japoński rząd rozpoczął serię konsultacji ekspertów z dziedziny obronności, której efektem ma być rewizja Strategii Bezpieczeństwa Narodowego. W trakcie 17 spotkań wysłuchano opinii 52 ekspertów wśród których znaleźli się Morimoto Satoshi, były minister obrony, Yachi Shōtaro, były szef Sekretariatu Bezpieczeństwa Narodowego oraz Oriki Ryoichi, były szef połączonych sztabów Sił Samoobrony.

6 września: rozmowy wysokiego szczebla Japonii i Korei Południowej. Wysocy urzędnicy ds. obrony z Korei Południowej i Japonii spotkają się w Seulu, po raz pierwszy od sześciu lat podczas konferencji Seoul Defense Dialogue. Południowokoreański wiceminister obrony Shin Beom-chul i Masami Oka, japoński wiceminister obrony do spraw międzynarodowych, mają poruszyć sporne kwestie, w tym incydent z grudnia 2018 roku, w którym południowokoreański okręt wojenny użył radaru kontroli ognia na japońskim samolocie patrolowym nad Morzem Japońskim. Urzędnicy będą również rozmawiać o programie nuklearnym Korei Północnej.

6 września: Japonia protestuje przeciwko wspólnym ćwiczeniom wojskowym Chin i Rosji. Japonia zaprotestowała wobec wspólnych ćwiczeń wojskowych prowadzonych w pobliżu spornych Kuryli Południowych. Ministerstwo Obrony poinformowało o manewrach strzeleckich rosyjskich i

chińskich okrętów wojennych. Chiny od końca sierpnia biorą udział w manewrach "Wostok 2020" organizowanych na dalekim wschodzie Rosji. Główny sekretarz gabinetu Japonii Matsuno Hirokazu skrytykował Rosję za przeprowadzenie ćwiczeń na dwóch z czterech spornych Wysp Kurylskich.

6 września: Rosja unieważnia umowy dotyczące wizyt na Terytoriach Północnych. Rosja zakończyła uruchomiony w roku 1999 program bezwizowy, pozwalający byłym mieszkańcom spornych Terytoriów Północnych na odwiedzenie swoich dawnych domów. Leonid Słucki, przewodniczący komisji Dumy Państwowej ds. międzynarodowych, powiedział, że decyzja jest odwetem za nałożenie "nielegalnych sankcji gospodarczych". Minister spraw zagranicznych Hayashi Yoshimasa stwierdził, że decyzja Rosji jest „skrajnie niewłaściwa i nie może zostać zaakceptowana przez stronę japońską.”

7 września: Stany Zjednoczone wzmacniają współpracę wojskową z Japonią i Filipinami. Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych (CSIS) zorganizowało dwudniową sesję poświęconą współpracy trójstronnej USA-Japonia-Filipiny w zakresie bezpieczeństwa morskiego. W dyskusji wzięło udział około 20 urzędników i ekspertów ds. bezpieczeństwa morskiego z trzech krajów. Zastępca szefa misji USA Raymond Greene skrytykował wrogie działania morskie Chin jako zagrożenie dla bezpieczeństwa dróg wodnych w regionie Indo-Pacyfiku. Greene oskarżył władze w Pekinie o lekceważenie prawa międzynarodowego i próbę zwiększenia kontroli nad regionem. Stany Zjednoczone zapowiedziały zwiększenie współpracy trójstronnej w obszarze bezpieczeństwa morskiego. Japońska wiceminister obrony Onoda Kimi, powiedziała, że Japonię i Filipiny łączy wiele wspólnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa morskiego. Robespierre L. Bolivar, chargé d'affaires w Ambasadzie Filipin, powiedział, że promowanie współpracy pomiędzy trzema krajami jest ważne, aby pomóc chronić interesy morskie Filipin.

8 września: prorosyjscy hakerzy grożą Japonii. Strony internetowe systemu metra w Tokio i Osace były niedostępne na skutek ataków cybernetycznych, przeprowadzonych przez prorosyjską grupą hakerów. Do ataków na japońskie strony rządowe przyznała się grupa Killnet, wypowiadając „wojnę przeciwko japońskiej kampanii antyrosyjskiej”.

9 września: prawie połowa ustawodawców LDP miało powiązania z Kościołem Zjednoczeniowym. Sekretarz generalny LDP, Toshimitsu Motegi, 8 września opublikował wyniki raportów złożonych przez ustawodawców, dotyczących ich powiązań z organizacją znaną obecnie formalnie jako Federacja Rodzin na rzecz Pokoju i Zjednoczenia Świata. Blisko połowa ustawodawców należących do rządzącej Partii Liberalno-Demokratycznej miała do czynienia z Kościołem Zjednoczeniowym lub jego organizacjami stowarzyszonymi. Nazwiska

121 ustawodawców zostały ujawnione, ponieważ stwierdzono, że mieli oni pewien poziom bliskości z Kościołem, np. otrzymali wsparcie podczas wyborów.

17 września: cesarz i cesarzowa Japonii na pogrzebie królowej Elżbiety.

Japoński cesarz Naruhito i cesarzowa Masako wyruszyli rządowym samolotem do Wielkiej Brytanii, aby wziąć udział w państwowym pogrzebie królowej Elżbiety II. Jest to ich pierwsza podróż zagraniczna od czasu wstąpienia na tron w 2019 roku. Na pogrzebie nie będzie obecny premier Japonii Kishida Fumio, który w przyszłym tygodniu ma wziąć udział w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ.

20 września: groźba rozpadu największej frakcji w PLD. Największa frakcja w rządzącej Partii Liberalno-Demokratycznej boryka się z problemami po śmierci lidera, byłego premiera Abe Shinzo. 97-osobowa frakcja zorganizowała spotkanie w Tokio, którego celem było ustalenie przyszłego kursu. Shionoya Ryu, pełniący obowiązki szefa frakcji powiedział, że celem ugrupowania jest promowanie polityki zmarłego premiera. Zabójstwo Abe doprowadziło do ujawnienia związków frakcji z Kościołem Zjednoczeniowym, grupą religijną, która została oskarżona o wywieranie presji na swoich wyznawców i wyłudzenie środków finansowych. Według części polityków PLD, w partii dominuje pogląd, że „kwestia Kościoła Zjednoczonego jest problemem frakcji Abe”.

20 września: Japonia i Korea Południowa na drodze do odbudowy relacji

dwustronnych. Podczas sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku doszło do spotkania ministrów spraw zagranicznych Korei Południowej i Japonii. Szefowie dyplomacji będą kontynuować rozmowy w celu szybkiego rozwiązania spornej kwestii odszkodowań dla koreańskich robotników, którzy pracowali dla japońskich firm podczas wojny. Strona japońska docenia wypowiedzi prezydenta Korei Południowej Yoon Suk-yeola o chęci naprawy napiętych stosunków dwustronnych od czasu objęcia przez niego władzy w maju. Rząd w Seulu próbuje znaleźć rozwiązanie sporu, u którego podstaw leżą wyroki Sądu Najwyższego Korei Południowej, nakazujące japońskim firmom wypłatę odszkodowań.

21 września: Kishida krytykuje Rosję i wzywa do reformy ONZ.

Premier Kishida Fumio w swoim przemówieniu do Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku, wezwał członków organizacji do wzmocnienia porządku opartego na zasadach prawa międzynarodowego i zreformowania Organizacji Narodów Zjednoczonych w następstwie wojny Rosji z Ukrainą. Zdaniem Kishidy wiarygodność Organizacji Narodów Zjednoczonych jest zagrożona, dlatego też konieczne jest wprowadzenie reformy RB ONZ. Szef japońskiego rządu powiedział również, że „Agresja Rosji na Ukrainę jest aktem, który deprecjuje wizję i zasady Karty Narodów Zjednoczonych”. Rosja blokuje rezolucje, które mogłyby doprowadzić do potępienia jej za inwazję na Ukrainie.

22 września: spotkanie przywódców Japonii i Korei Południowej. Premier Kishida Fumio i prezydent Korei Południowej Yoon Suk-yeol zgodzili się, że ich narody muszą rozwiązać problemy dwustronne i poprawić przyszłe relacje. Przywódcy zgodzili się rozwijać stosunki japońsko-południowokoreańskie w oparciu o przyjaźń i współpracę rozpoczętą od czasu normalizacji więzi w 1965 roku. Ministerstwa Spraw Zagranicznych obu państw mają przyspieszyć rozmowy dwustronne i wzmocnić bezpośrednie kanały komunikacji między przywódcami. Spotkanie pokazało jednak daleko idące różnice w postrzeganiu procesu odbudowy relacji.

22 września: spadek poparcia dla administracji Kishidy. Badania opinii publicznej pokazały gwałtowny spadek poparcia dla obecnego rządu. Poparcie dla gabinetu Kishidy spadło o 14 punktów procentowych do 43% w sondażu Nikkei/TV Tokyo. Wśród najważniejszych przyczyn niezadowolenia społecznego należy wymienić plan zorganizowania państwowego pogrzebu byłego premiera Abe Shinzo, kontrowersje wokół powiązań Kościoła Zjednoczeniowego z LDP oraz wzrost cen.

27-28 września: państwowy pogrzeb premiera Abe Shinzo. Rząd Japonii poinformował, że w ceremonii w Tokio wzięło udział ponad 4 300 osób, w tym 700 przedstawicieli 218 krajów, regionów i organizacji międzynarodowych. Premier Kishida przeprowadził ponad 30 rozmów z zagranicznymi dygnitarzami. 26 września spotkał się z urzędnikami z dziewięciu krajów, w tym z prezydentem Wietnamu Nguyenem Xuan Phuc i wiceprezydenta USA Kamalą Harris. Premier spotkał się także z przywódcami Australii i Indii, z którymi poruszył temat wzmacniania współpracy w ramach QUAD. Chiny wysłały wiceprzewodniczącego Chińskiej Ludowej Politycznej Konferencji Konsultacyjnej Wan Ganga. Na pogrzeb nie zaproszono prezydenta Władimira Putina. W ceremonii wzięł udział Michaił Szewydkoj, specjalny przedstawiciel prezydenta Rosji ds. międzynarodowej współpracy kulturalnej. Premier Kishida podkreślił, że jednym z celów organizacji państwowego pogrzebu jest możliwość przeprowadzenia istotnych rozmów dyplomatycznych. Kluczowym elementem ceremonii były przemówienia obecnego premiera Kishidy oraz byłego premiera Sugi Yoshihide, który pełnił obowiązki sekretarza gabinetu podczas drugiej kadencji premiera Abe. Premier Kishida stwierdził, że Abe Shinzo był jednym z nielicznych przywódców, którym udało się podjąć „fundamentalne sprawy narodu, które zostały zignorowane po zakończeniu wojny”. Premier miał na myśli głównie projekt rewizji konstytucji zapoczątkowany podczas drugiej kadencji Abe.

27 września: wiceprezydent Harris podkreśla znaczenie sojuszu z Japonią. Wiceprezydent USA Kamala Harris spotkała się z premierem Japonii Fumio Kishidą tuż po przybyciu do Tokio. Wiceprezydent powiedziała, że sojusz między Japonią a Stanami Zjednoczonymi jest „integralną częścią pokoju, stabilności i

dobrobytu w regionie Indo-Pacyfiku". Premier Kishida odwołał się do wysiłków jakie zmarły premier Abe Shinzō włożył w proces wzmacniania sojuszu i zapowiedział dalsze działania na tym polu. Kamala Harris miała również jasno podkreślić amerykańskie gwarancje bezpieczeństwa dla Japonii, którego wyrazem jest stacjonowanie tam ponad 50 000 żołnierzy.

28 września: opozycja krytykuje pogrzeb państwowy premiera Abe.

Niektórzy liderzy partii opozycyjnych zbojkotowali państwowy pogrzeb byłego premiera Abe Shinzo. Izumi Kenta, lider Japońskiej Partii Konstytucyjno-Demokratycznej złożył kondolencje byłemu premierowi i skrytykował premiera Kishidę. Jego zdaniem rząd nie przedstawił uzasadnienia dla organizacji pogrzebu ze środków publicznych. Decyzja Kishidy doprowadziła do pogłębienia podziałów w społeczeństwie. Koszt pogrzebu premiera Abe został oszacowany na 11,5 miliona dolarów. Shii Kazuo, szef Japońskiej Partii Komunistycznej powiedział, że administracja Kishidy przeforsowała „niekonstytucyjny” pogrzeb państwowy, który „narusza równość wobec prawa i wolność sumienia”. Fukushima Mizuho, która stoi na czele Partii Socjaldemokratycznej, skrytykowała Kishidę za „autoryzowanie i usprawiedliwianie Abe z pieniędzy podatników”.

28 września: japoński konsul zatrzymany w Rosji. Japonia protestuje przeciwko zatrzymaniu japońskiego dyplomaty w Rosji i wydaleniu go z kraju pod zarzutem uzyskania przez niego informacji niejawnych. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rosji nakazało japońskiemu konsulowi we Władywostoku opuszczenie kraju w ciągu 48 godzin, ponieważ "podważył interesy Rosji dotyczące jej bezpieczeństwa, podejmując działania niezgodne z obowiązkami konsula". Japoński minister spraw zagranicznych Hayashi Yoshimasa poinformował, że konsul został zatrzymany na podstawie fałszywych oskarżeń i utrzymuje, że nie zaangażował się w żadną nielegalną działalność. Japońskie MSZ stwierdziło, że konsul miał zawiązane oczy, a następnie „poddany przymusowemu przesłuchaniu”. Japoński Minister Spraw Zagranicznych stwierdził, że jest to „oczywiste i poważne naruszenie Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych”. Mori Takeo, wiceminister w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, wezwał ambasadora Rosji Michaiła Galuzina i złożył ostrą skargę w tej sprawie.

29 września: 50. rocznica normalizacji stosunków pomiędzy Chinami i Japonią.

Premier Kishida Fumio i prezydent Xi Jinping wymienili wiadomości zawierające przesłanie nadziei z okazji 50. rocznicy normalizacji stosunków międzypaństwowych. Premier Kishida powiedział, że stosunki japońsko-chińskie mają wielkie możliwości rozwoju, lecz w tym samym czasie, stoją przed dużą liczbą problemów i spraw budzących niepokój”. Szef japońskiego rządu chce stworzyć konstruktywne i stabilne relacje dwustronne dla pokoju i dobrobytu w regionie i na świecie. W swoim przesłaniu Xi powiedział, że ostatnie 50 lat to

okres „niestrudzonego pogłębiania wymiany i współpracy w różnych dziedzinach”. Sam prezydent stwierdził, że kładzie coraz większy nacisk na rozwój relacji z Japonią.

KOMENTARZ

Najważniejszym wydarzeniem we wrześniu był państwowy pogrzeb premiera Abe Shinzō, który wywołał wiele kontrowersji w japońskiej polityce wewnętrznej. Abe był najdłużej urzędującym japońskim premierem w historii, który utrzymywał istotne znaczenie polityczne nawet po ustąpieniu ze stanowiska. Jego rządy prowadziły jednak do coraz głębszych podziałów, szczególnie pomiędzy obrońcami pacyfistycznego charakteru japońskiej konstytucji a zwolennikami większych zbrojeń. Nieoczekiwanie pomysł organizacji państwowego pogrzebu byłego premiera, który został opłacony ze środków publicznych, wywołał silną falę sprzeciwu płynącego głównie ze strony partii opozycyjnych. Zdaniem rządowych oponentów w japońskim systemie politycznym nie ma podstawy prawnej, która pozwalałaby na wykorzystanie w tym celu środków budżetowych. Zazwyczaj pogrzeb byłego premiera był finansowany ze środków partii rządzącej. Zamieszanie wokół pogrzebu premiera Abe zbiegło się w czasie z innymi niekorzystnymi wydarzeniami, które doprowadziły do wyraźnego spadku poparcia dla administracji Kishidy Fumio. Premier nie może sobie poradzić z głębokimi powiązaniem otoczenia Abe Shinzō i innych polityków Partii Liberalno-Demokratycznej z Kościołem Zjednoczeniowym. Fala oskarżeń pod adresem rządu z każdym tygodniem jest coraz silniejsza. Nie można jednak zaprzeczyć, że pogrzeb państwowy doprowadził do szeregu istotnych spotkań wysokiego szczebla i wzmocnienia deklaracji współpracy sojuszniczej.

We wrześniu warto również zwrócić uwagę na eskalację napięcia japońsko-rosyjskiego. W odpowiedzi na coraz większe sankcje ze strony Japonii strona rosyjska zawiesiła porozumienie pozwalające Japończykom na bezwizowe podróżowanie na teren Kuryli Południowych. Ponadto japoński rząd złożył serię protestów dyplomatycznych w odpowiedzi na chińsko-rosyjskie manewry wojskowe w pobliżu spornych wysp. Następnie premier Kishida w dobitny sposób skrytykował Rosję podczas zgromadzenia ONZ w Nowym Jorku, oskarżając ją o podważanie zasad Karty Narodów Zjednoczonych. Kulminacją wrześniowej wymiany oskarżeń było zatrzymanie japońskiego konsula oskarżonego o szpiegostwo. Konfliktowi dyplomatycznemu towarzyszyły kolejne decyzje japońskich firm o zakończeniu działalności na terenie Federacji Rosyjskiej. W efekcie, relacje japońsko-rosyjskie znalazły się na najniższym poziomie od wznowienia relacji dyplomatycznych w 1956 roku.

II. JAPONIA W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

1 września: polsko-japońskie rozmowy energetyczne. Wiceminister klimatu i środowiska Ireneusz Zyski spotkał się z Ambasadorem Japonii w Polsce Akio Miyajimą. Zdaniem polskiego resortu obszary współpracy polsko-japońskiej w zakresie polityki energetycznej koncentrują się wokół niskoemisyjnego rozwoju opartego na innowacjach. Ambasador Japonii w Polsce podkreślił znaczenie bardzo dobrej współpracy na poziomie władz regionalnych. Jako przykład zaprezentowano współpracę z województwem śląskim dotyczącą szarego wodoru. Podczas spotkania wiceminister klimatu przedstawił Ambasadrowi Japonii działania Rządu RP w zakresie uniezależnienia się Polski od dostaw rosyjskiego węgla, ropy i gazu.

2 września: coraz większy eksport polskich produktów spożywczych do Japonii. Ministerstwo Rolnictwa pokazało dane dotyczące eksportu rolno-spożywczego do Japonii. W 2020 r. polski eksport osiągnął wartość 61,6 mln euro, w 2021 r. było to już 95,2 mln euro. Trend wzrostowy utrzymuje się również w 2022 r. W okresie styczeń – czerwiec importerzy japońscy kupili polską żywność za prawie 52 mln euro (w analogicznym okresie ubiegłego roku było to nieco ponad 38 mln euro). Najważniejszym polskim produktem eksportowym do Japonii jest mrożone mięso wołowe. W ministerstwie rolnictwa toczyły się rozmowy polsko-japońskie. Wicepremier Kowalczyk podkreślił, że Polska przykłada szczególną wagę do rozwoju dwustronnych relacji w tej dziedzinie, a polscy przedsiębiorcy wykazują duże zainteresowanie rozwojem kontaktów handlowych z partnerami japońskimi.

15 września: Japonia przedłuża wsparcie dla osób ewakuowanych z Ukrainy. Agencja Usług Imigracyjnych przedłuży o sześć miesięcy program zapewniający pomoc finansową dla ewakuowanych, którzy uciekli do Japonii po inwazji Rosji. Ponieważ obecny sześciomiesięczny okres wsparcia upływa z końcem września, agencja postanowiła przedłużyć program dla ewakuowanych mieszkających w Japonii bez poręczycieli o dodatkowe 180 dni. Pomoc otrzymały dotychczas łącznie 224 osoby. Japonia przyjęła już 1878 ewakuowanych z Ukrainy. Obecnie pomoc otrzymuje 190 ewakuowanych, w tym 104 osoby, które nadal mieszkają w tymczasowych kwaterach zorganizowanych przez agencję.

15 września: Japonia oferuje pomoc w odbudowie Ukrainy. We wrześniu 2022 Japoński minister gospodarki, handlu i przemysłu Yasutoshi Nishimura spotkał się z pierwszą wicepremier Ukrainy Julią Svyrydenko. Przedstawiciel japońskiego rządu zaproponował wsparcie w odbudowie zniszczonej infrastruktury zgodnie z lokalnymi potrzebami. Strona japońska liczy na współpracę japońskich firm w procesie odbudowy. Minister Nishimura

zapowiedział również powołanie specjalnego zespołu przez Japońskiej Organizacji Handlu Zagranicznego, odpowiedzialnego za wspieranie ukraińskiego eksportu

16 września: ambasador Japonii z wizytą w Krakowie. Ambasador Miyajima spotkał się z wiceprezydentem Andrzejem Kuligiem. Tematem roboczej wizyty była przede wszystkim pomoc świadczona przez miasto na rzecz uchodźców z Ukrainy. Ambasador nadzoruje także proces sformalizowania współpracy pomiędzy Zamkiem na Wawelua z Zamkiem Himeji w Japonii. W Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha odbyła się prezentacja najnowocześniejszych rozwiązań wodorowych Toyoty, towarzysząca konferencji branży automotive Powertrains, Fuels & Lubricants Conference & Exhibition organizowanej w Krakowie w dniach 6-8 września 2022 roku.

21 września: ambasador Miyajima podczas Forum Ekonomicznego w Karpaczu. Ambasador Japonii stwierdził, że Polska powinna mądrze dobierać sojuszników w regionie Azji i Pacyfiku. Jego zdaniem Polacy i Japończycy mają podobnie poważne podejście do wykonywanej pracy i jest to jeden z kluczowych argumentów za tym, by japońskie firmy wybierały na swoje inwestycje właśnie Polskę. Ambasador odniósł się również do przeszkód inwestycyjnych, takich jak niestabilna sytuacja na rynku energetycznym i mało przejrzysty system podatkowy. Ambasador wyraził nadzieję na przyciągnięcie nowych japońskich inwestycji z sektora zaawansowanych technologii.

III.SYTUACJA GOSPODARCZA

6 września: Japońska Agencja Energii Atomowej dołącza do brytyjskiego projektu budowy zaawansowanych reaktorów jądrowych. JAEA będzie pomagać w rozwoju najnowocześniejszych reaktorów jądrowych na terenie Wielkiej Brytanii, które mogą zostać uruchomione po roku 2030. Agencja będzie pracować nad wysokotemperaturowymi reaktorami gazowymi (HTGR) jako część zespołu kierowanego przez brytyjskie Narodowe Laboratorium Jądrowe. Celem projektu jest opracowanie bezpieczniejszych reaktorów jądrowych. Zespół planuje rozpoczęcie prac nad szczegółowymi projektami już w 2023 roku. Przeszkody technologiczne uniemożliwiły komercjalizację technologii HTGR w przeszłości. Wielka Brytania zaaprobowała sześć projektów.

7 września: prace nad programem wsparcia dla rodzin dotkniętych wzrostem cen. Rząd przygotowuje program dopłat gotówkowych dla uboższych rodzin. Około 16 milionów gospodarstw domowych zwolnionych z podatku mieszkaniowego otrzyma jednorazową dopłatę w wysokości 50 000 jenów (350 dolarów). Rząd sfinansuje wydatki z funduszy rezerwowych. Program jest

odpowiedzią na wzrost cen żywności, artykułów codziennego użytku i energii po inwazji Rosji na Ukrainę i gwałtownej deprecjacji jena. Premier Kishida podejmuje również działania mające na celu obniżenie cen importowanych zbóż.

11 września: rząd zaniepokojony wahaniami kursu jena. Zastępca sekretarza gabinetu Kihara Seiji stwierdził, że rząd Japonii musi podjąć odpowiednie kroki przeciwko nadmiernym spadkom kursu jena. Kurs jena w stosunku do dolara amerykańskiego jest najniższy od 24 lat. Główną przyczyną spadku jest rozbieżność między agresywnymi podwyżkami stóp procentowych przez amerykańską Rezerwę Federalną a polityką Banku Japonii (BOJ) polegającą na utrzymaniu ultra niskich stóp. Kihara powstrzymał się od komentarza na temat polityki monetarnej i stóp procentowych, ponieważ podlegają one jurysdykcji BOJ.

12 września: Sony Music zamyka działalność na terenie Rosji. Sony Music wycofało się ze wszystkich operacji w Rosji, ponieważ zachodnie sankcje nałożone na Moskwę utrudniają kontynuowanie tam biznesu. Sony Group przekazało kontrolę nad swoją rosyjską jednostką, a także całym spisem lokalnych muzyków, osobnej firmie z siedzibą w Rosji. Po inwazji Moskwy na Ukrainę w lutym, Sony zawiesiło wszystkie działania biznesowe w Rosji. Grupa wstrzymała dostawy telewizorów, sprzętu audio i innych urządzeń elektronicznych do tego kraju.

23 września: Toyota opuszcza Rosję . Toyota Motor ogłosiła zakończenie produkcji i sprzedaży samochodów w Rosji. Główną przyczyną są trudności z zaopatrzeniem w kluczowe materiały i części w tym kraju. Toyota jest pierwszym japońskim producentem samochodów, który zdecydował się na całkowite wycofanie się z Rosji. Firma będzie na razie kontynuowała naprawy pojazdów, które sprzedała w kraju. Firma zawiesiła działalność w swoim zakładzie w Petersburgu 4 marca, po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Po sześciu miesiącach nie udało się wznowić produkcji.

27 września: interwencja BOJ na rynku walutowym. BOJ dokonał pierwszej od 24 lat bezpośredniej interwencji na rynku walutowym, polegającej na skupie dużej ilości jena i sprzedaży dolara. Całkowita wartość operacji wyniosła około 20,9 miliarda USD. W efekcie japońska waluta odbiła się od niskiego poziomu 145 jenów za dolara. Bez zmiany decyzji o utrzymaniu luźnej polityki monetarnej działania te mogą mieć ograniczony wpływ. Bank centralny traktuje priorytetowo wsparcie dla gospodarstw domowych, utrzymując stopy procentowe na niskim poziomie.

28 września: wiceprezydent USA twierdzi, że Japonia jest niezbędna w procesie dywersyfikacji chipów. Wiceprezydent USA Kamala Harris spotkała

się z japońskimi producentami półprzewodników, zapraszając ich do udziału w nowej inicjatywie, która zapewni wysokie dotacje dla firm produkujących chipy, które zainwestują w USA. Waszyngton stawia na dywersyfikację łańcucha dostaw półprzewodników, w efekcie rosnących napięć między Chinami i Tajwanem. Nowa inicjatywa jest częścią strategii zapoczątkowanej latem tego roku, kiedy Stany Zjednoczone przyjęły ustawę CHIPS i Science Act. Ustawa przewiduje 52 miliardy dolarów wsparcia dla przemysłu produkcji półprzewodników.

29 września: Japonia spada do rekordowo niskiego poziomu w globalnym rankingu cyfrowym. W najnowszym Światowym Rankingu Konkurencyjności Cyfrowej, opublikowanym przez szwajcarski Instytut Rozwoju Zarządzania (IMD), Japonia uplasowała się na 29. miejscu spośród 63 gospodarek, spadając o jedno miejsce w stosunku do ubiegłego roku, zajmując najgorsze miejsce od czasu rozpoczęcia badań w 2017 roku. Japonia nadal pozostaje w tyle za gospodarkami azjatyckimi Singapur (miejsce czwarte), Korea Południowa (miejsce ósme), Hongkong (miejsce dziewiąte), Tajwan (11) i Chiny (17). Ranking ocenia gospodarkę na podstawie wiedzy, technologii i gotowości na przyszłość. Japonia ucierpiała najbardziej w kategorii wiedzy, spadając o trzy miejsca w porównaniu z ubiegłym rokiem na 28 miejsce. Podstawowym problemem jest brak personelu posiadającego odpowiednie umiejętności cyfrowe i międzynarodowe doświadczenie. Według szacunków Ministerstwa Gospodarki, Handlu i Przemysłu w 2030 roku w Japonii będzie brakowało 450 000 specjalistów w dziedzinie technologii informacyjnych.

30 września: premier Kishida planuje odpowiedź na rosnące ceny energii. Program mający na celu zmniejszenie spodziewanych wyższych rachunków za energię elektryczną będzie głównym filarem kompleksowego pakietu gospodarczego, który zostanie opracowany w przyszłym miesiącu. Premier Kishida poinstruował swoich ministrów, aby opracowali pakiet konkretnych rozwiązań dla najbardziej potrzebujących gospodarstw domowych. Stawki za energię elektryczną wzrosły o 20-30% w ciągu ostatniego roku, a dalsze podwyżki są spodziewane ze względu na inwazję Rosji na Ukrainę. Kishida powiedział dziennikarzom, że wiosną przyszłego roku rachunki za prąd mogą wzrosnąć o kolejne 20 do 30 procent.

KOMENTARZ

W kontekście gospodarczym jednym z najważniejszych rozmów było spotkanie wiceprezydent USA Kamalą Harris, która próbowała przekonać japońskich producentów półprzewodników do przyłączenia się do

amerykańskiej inicjatywy dywersyfikacji dostaw. Waszyngton obiecuje wsparcie finansowe, dla firm które zdecydują się na otwarcie produkcji na terenie USA. Jak dotąd, żaden z japońskich producentów nie zobowiązał się do zwiększenia inwestycji w USA, w odpowiedzi na przyjęcie Chips Act. W japońskich kręgach biznesowych i politycznych inicjatywa Waszyngtonu jest raczej postrzegana jako konkurencja dla japońskiego sektora produkcji półprzewodników. Strona japońska jest z pewnością zainteresowana rozwojem wspólnych badań oraz koordynacją zmierzającą do odciążenia Chin od najnowszych technologii produkcji chipów. Nie należy jednak oczekiwać, że japońskie firmy z entuzjazmem podejną do pomysłu otwierania nowych linii produkcyjnych na terytorium Stanów Zjednoczonych.

Warto również zwrócić uwagę na coraz silniejszą krytykę pod adresem BOJ, który nie radzi sobie z inflacją i spadkiem wartości jena. Zarówno ze strony przedstawicieli biznesu i polityki można usłyszeć komentarze, krytykujące politykę utrzymywania bardzo niskich stóp procentowych, podczas gdy polityka FED jest zgoła odmienna. Operacja skupu jena pokazuje, że BOJ próbuje korzystać z alternatywnych sposobów wzmocnienia waluty. Jednocześnie spadające notowania japońskiego rząd będą wspierać presję inflacyjną. Administracja Kishidy Fumio będzie najprawdopodobniej wprowadzać kolejne mechanizmy wsparcia, których celem będzie złagodzenie efektów wzrostu cen wśród najuboższych. Dotychczas wprowadzono już systemy dopłat do paliw, ulgi podatkowe i dopłaty bezpośrednie. W następnej kolejności pojawią się rekompensaty związane z rosnącymi cenami energii.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

